

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok — — 4 koruny — hal.
 Na pol roka — — 2 „ — „
 Na štvrt' roka — — 1 „ — „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 p. p. komorník.
 Majiteľ a vydavateľ:
JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
 sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do noviny
 ohlasy a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stípcového
 nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa nazpáť nedávajú.

Fiasko neodvislej strany.

Justh a jeho privrženci z neodvislej strany, proti menšinám koalície vynútili v krajinskom sneme uzavretie, aby snemovňa vydržovala zasadnutia aj po čas panujúcej krízy. V týchto zasadnutiach nemalo sa síce politizovať a mali sa vybavovať len bežné záležitosti snemovne, snem ale predca mal byť v permancii aj proti parlamentarnej tradícii, keď není zodpovednej vlády. Just a jeho bankhusári, nepretrženými zasadnutiami snemovne chceli zaiste rozriešenie krízy vynútiť ku jejich prospechu. To sa im ale voľaako nedarí. Prvé také zasadnutie mali v piatok 8. októbra. Už pri tomto prvom zasadnutí ale vysvitlo, že to s tou chýrnou väčšinou neodvislej strany, na ktorú sa bankhusari jednotajne odvolávajú veľmi smutne vyzerá. Zasadnutie aj po opätom čítaní prítomných nebolo schopné uzavretia. Toisté sa opakovalo vo vynútenom zasadnutí aj v sobotu 9. októbra. Justh s jeho bankhusármi vysedávali až do pol osmej hodiny večer, kým s pomocou ústavnej strany, zasadnutie stalo sa uzavretia schopné.

Toto je hrozné fiasko a haňba nielen pre Justha, a jeho bankhusárov, lež i pre celú neodvislú stranu. Justhovi a jeho privržencom tá myšlienka vrtala jednotajne v hlave, že oni tvoria väčšinu v snemovni a preto povolani sú panovať v krajine a len oni majú byť ministrami. Preto aj na tom pracovali, aby sa koalícia rozpadla. Nuž toto dosiahli. Koalícia sa síce rozpadla, Justha a jeho bankhusárov ale ešte nevymenovali za ministrov. Aj sa to sotva stane,

najmene teraz, keď celý svet vidí ako to s tou jejich chýrnou väčšinou v sneme vyzerá.

Hlava neodvislých Franc Kossuth už dva razy bol na audiencii u jeho veličenstva kráľa. Mal teda dostatočnú príležitosť dozvedieť sa o tom, že osudy uhorskej krajiny nebudú sverené výlučne na neodvislú stranu. Justh a jeho privrženci ale neuspokojili sa s týmto a chceli ukázať jejich moc. V jejich privatných schôdkach uzavreli, že snemové zasadnutia vydržiať budú aj počas panujúcej krízy, bo tam treba dokázať, že oni chcjú a vidia «pracovať». Ako by chceli «pracovať» a že bez pomoci iných politických stránok ani kroka nevedia na predok urobiť, to dokázali v zasadnutiach v piatok a v sobotu vydržiaovaných. Pracovnú schopnosť Justhovej väčšiny neodvislých odhalil v zasadnutí 9. októbra jeho rečou krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany:

Georg Szmrecsányi: Na dennom poriadku včerajšieho zasadnutia — začal pri ustrnutí celej väčšiny — stála voľba štyroch členov do rady vysťahovaleckej, jediným predmetom denného poriadku bola táto voľba. V smysle 233. §. domových pravidiel prevedené bolo hlasovanie, výsledok hlasovania ale pán predseda, oproti doterajšiemu zvyku parlamentarnému, nevyhlásil v tomže zasadnutí (hluk z lava) lež mieni to urobiť v rámci nasledujúceho zasadnutia. (Schvaľovanie z lava.) To konštatujem, že je to tak proti parlamentarnému zvyku ako aj proti pravidlám Domu. (Protimluva z lava. Pravda! Tak je! Pravda!) V snemových pravidlách není ani jedného nariadenia, na ktoré by sa pri odôvodnení tohoto pokračovania, možno bolo opierať.

Nariadeniu tomu, bol by som rozumel v tom páde, keby čas k vybaveniu predmeta na dennom poriadku stojaceho už bol uplynul a keby pán predseda po uplynutí tohoto, dľa 203. §. domových pravidiel od desiatej do druhej hodiny určeného času, výsledok spočítania hlasov, nie v tom, lež v nasledujúcom zasadnutí bol vyhlásil.

Tomu ale nebolo tak, bo dľa snemového denníka a zápisov stenografov, zasadnutie zakončené bolo o 12 hodine a 20 minútách, bolo teda dost času ku spočítaniu hlasov a ku oznámeniu výsledku hlasovania. (Hluk z pravej a ľavej strany.) Keď sa dobre pamätám v snemovni už bol na to praecedens, že predseda úradne ustálil nespôsornosť hlasovania. (Tak je! z pravej strany.) Ponevác ako vôbec známo a videli sme to všetci — vo včerajšom zasadnutí nebolo sto vyslancov prítomných (Výkriky z ľavej strany: tolko nás bolo! Zle ste to videli!) snemovňa nebola schopná hlasovania (protimluva z ľavej strany) a pán predseda ľahko to mohol konštatovať. (Veľký hluk z ľavej strany.) Prosím za odpustenie, že reflektuje na tieto výkriky. Nie ale my z ľudovej strany forsirovali sme vydržiavanie týchto zasadnutí. Väčšina nech sa postará o to, aby bola schopná hlasovania. (Schvalovania v prostried pravej strany. Hluk na ľavej strane).

Opakujem to, že posiaľ, keď sa dobre pamätám, to bolo v praxi, že v podobnom páde pán predseda sám konštatoval neschopnosť hlasovania čo malo za následok, že zasadnutie muselo sa odročiť a jestli snemovňa znovu nebola hlasovania schopná, prečítal sa katalog a proti neprítomným vyslancom zakročilo sa v smysle domových pravidiel.

Ja o mnoho viacej ctím hodnosť predsedníctva a vážnosť predsednícku, ako by som chcel predpokladať, že pán predseda v prítomnom páde z istej taktiky tak pokračoval, bo by sa to nesrovnávalo s vážnosťou a hodnosťou predsedníctva a väčšiny snemovne.

Nepredostieram preto konkrétny návrh, lež chladom na to, že z takéhoto pokračovania postáť môže taký nebezpečný precedens, (hluk a protimluva z ľavej strany) ktorý práva menšiny robí celkom iluzorné, bo s tým právom ako výsledok hlasovania oznámený mohol byť v najbližšom zasadnutí, pán predseda aj to mohol

povedať, že tento výsledok vyhlási až o tri týždne v daktorom zasadnutí, túto príležitosť ja preto aj k tomu používam, aby som proti tomu protestoval, aby z toho dakedy voľaký praecedens povstať mohol, (hluk z ľavej strany) a prosím pána predsedu, spolu ale očakávam to od jeho neustrannosti a spravodlivosti, že sa v tomto smysle sám osvedčí, že terajšie jeho pokračovanie, v budúcnosti praecedens tvoríť nebude. (Hlučné éljen z pravej strany.)

Reč krajinského vyslanca Georga *Szmrecsányiho* na tábor Justhových bankhusárov tak účinkovala ako keby ich varenou vodou bol obaril. Nasledovalo za tým pojednávanie predmetov denného poriadku, po ktorých vybavení predseda Justh navrhol, aby nasledujúce zasadnutie vydržiavané bolo v utorok 12. októbra. Po otázke predsedu: či snemovňa prijma jeho návrh, pozdvihol sa k slovu krajinský vyslanec:

Edmund **Beniczky**. Prihlasujem sa — povedal — ku návrhu pána predsedu s tou modifikáciou, aby denný poriadok, ktorý on navrhol, už v pondelok bol pojednávaný. *Prv než by ale odhlasované bolo, o mojom návrhu prosím, aby konštatovaná bola schopnosť hlasovania snemovne.*

Na tento návrh ako keby bol hrom uderil do Justhovej gárdy. Sám predseda sedel za okamženie ako omámený, konečne keď prišiel ku sebe povedal polohlasne:

— Nariadujem spočítanie vyslancov.

— *Osemapätidesiat* oznámili po niekoľko minútách zápisníci.

— Zasadnutie odročujem na pol hodiny — vyslovil svoj výrok zadúmený predseda a opustil predsednícke kreslo.

Stalo sa to o 1. hodine a 45. minútách.

Zakročenie ľudovej strany proti neslýchanému terrorismu neodvisliakov, Justhovi prívrženci zpočiatku držali za nevinný žart. Obklúčili krajinských vyslancov Edmunda *Beniczkyho*, Bélu *Rakovszkyho*, Mikuláša *Zborayho* a Georga *Szmrecsányiho* a vypytovali sa ich čo zamýšľajú.

— Nič — odpovedali. Lež nie len my sme zvedaví, ale aj krajina zaiste chce vedieť, ako vyzerá tá väčšina neodvislých. Že ste sa po včerajšom vašom veľkom škandále dnes tak veľmi pochlapili, to treba na vedomie dať krajine. Nech vidí svet, ako tí vedia pracovať, čo jednostajne tak hrozne vykrikujú.

Na to hneď rozšíril sa chýr v celej snemovni, že tí štyria vyslanci ľudovej strany nepopustia kým v snemovni sto neodvislých vyslancov pohromade nevidia.

Tento chýr privábil aj predsedu Justha, pristúpil k Mikulášovi Zboraymu a pýtal sa ho:

— Čo skutočne zamýšľate robiť?

Mikulás Zboray predsedovi len toľko odpovedal:

— Chceme Vám len príležitosti poskytnúť, aby ste *pracovali*. Vo vašich novinách sa žalujete, že väčšina neodvislých chce pracovať, ale že ju v tom hatia strany 67. Pracujte teda. Vydržiavajte zasadnutie nie v utorok, lež už v pondelok. Čas je drahý, neslobodno ho mrhať. *Pracujte už v pondelok.*

Predseda odešiel na to s kyslou tvarou, ačpráve ho Georg Szmrecsányi ponúkol, aby si na pohovku sadol. Pol hodiny prešlo, Predseda znovu zahájil zasadnutie a obrátil sa k Edmundovi Beniczky s otázkou:

— Žiadate si spočítanie vyslancov?

— Na každý pád žiadam — vlúdne odpovedal Beniczky.

— Teda to nariaďujem.

Spočítali vyslancov, bolo ich už deväťapäťdesiat, o jedného síce viacej, ku sto chlapom ich ale ešte mnoho chýbalo.

— *Katalog, katalog!* — kričali rozhorčení neodvislí na predsedu.

— Nariaďujem prečítanie kataloga — velil rozpajedený predseda.

Katalog čítali zápisníci pomaly a v dlhých oddychoch, vzdor tomu ale nepribudlo ľuďi väčšine neodvislých.

O 2. hodinách a 35. minútach predseda zasadnutie odročil znovu na pol hodiny.

Tak sa to opakovalo až do pol osmej hodiny večer. Predseda hneď dal čítať katalog, hneď nariaďil spočítať vyslancov a sedem razy odročil zasadnutie na pol hodiny. Pri tom telefonovali a telegrafovali, poslov posielali na všetky strany kde akého neodvisliaka tušili. Ku konským dostihom poslali tri koče a tie im doviezly jedného vyslanca.

Konečne sa odhodlali, že poprosia vyslancov z ústavnej strany, aby im z tejto haňby pomohli. Ti aj prišli do snemovne a o pol osmej hodine večer bolo vidieť, že je sto vyslancov pospolu.

Keď to vidiel Edmund Beniczky obrátil sa k vyslancom neodvislej strany a povedal:

— Ponevác očividno schopní sme už uzavretia, ja som dosiahol moj cieľ, nežiadam viac spočítanie vyslancov a odvolávam moj návrh.

Tu v okamžení akej-takej väčšiny duch neodvislého oduševnenia obsadol vyslanca neodvislej strany Jána Hocka a ten žiadal, aby vyslanci spočítaní boli.

Škoda bolo pachoriť sa neodvisliakom s návrhom spočítania vyslancov, bo pri tom vysvitlo, že sú 104 prítomní a z týchto 37 nepatrí k neodvislej strane. 4 boli z ľudovej, 15 z ústavnej strany, 2 boli z demokratov, 4 z národnostných a 12 z ľavej strany.

Predseda Justh si hlboko oddychnul, keď denný poriadok budúceho zasadnutia oznámil.

S prvým pokusom schopnosti ku vláde, strana neodvislých zavdala si sama sebe smrteľnú ranu. Podobného fiaska nedožila sa posiaľ v Uhorsku len strana neodvislých.

Freimaureri v práci.

(Pokračovanie.)

V odhalovaní freimaurerských dokumentov pokračujeme tým cieľom. aby sme každého, kto chce vidieť a vie myslieť, presvedčili o tom, že freimaurerstvo zvlášte na tom pracuje, aby školy a učebné ústavy každého druhu dostalo do svojej moci a pozbavilo každého náboženského razu. O tomto svedčia uzavretia loží, ako ich freimaurerský časopis «Kelet» v 16. čísle z roku 1908 uverejnil na 376—378. stranách.

Dľa tohoto úradného časopisu freimaurero v. lóža «Demokratia» 23. novembra 1908 vyniesla nasledujúce uzavretie:

Ponevác v posledných časoch vážne denníky písaly o takých, posiaľ nepodvrátených chýroch že ministerstvo výučby, vyučovanie v humanistických predmetoch na stredných školách vidieckych podriadilo dozorstvu učiteľov náboženstva; ponevác týmto nariadením verejnej vyučbe hrozí vplyv konfessionálny;

ponevác ďalej početné vôbec známe údaje o tom svedčia, že vláda zmahanie sa konfessionálneho, na vyvlastňovanie škôl smerujúceho ducha a skrze to moc a vplyv kongregácii a reholníkov podporuje;

ponevác konečne, progressivnému smeru freimarerstva sodpovedá len štatné, od každého vplyvu konfessionálneho uplne neodvislé, nutné a bezplatné verejné vyučovanie, ako to ostatne Symbolická Veľká Lóža Uhorska už roku 1906 sťa všeobecné uzavretie celého freimaurerstva vyslovila — lóža «Demokratia» vynáša následkom toho

Nasledujúce uzavretie:

1. Že zákon o verejnej vyučbe ľudu z roku 1908. na základe zadováženej posial skúsenosti považuje len za také polovičaté nariadenie, ktoré nielen že neslúži k podpore pravého, verejného vyučovania ľudu, lež ho hati na mnohé roky.

2. Že štát za najhlavnejšiu úlohu svoju považovať má, aby čo najpočetnejším ľuďom zabezpečil blaženosti a čo najviacej vyučil ich v prácach produktívnych, čo ale jedine absolutne pravdivým od náboženských dogmí celkom neodvislým vyučovaním docieliť možno, preto lóža aj v budúcnosti nezvratne pracuje na neodolateľnom zavedení a rozširovaní *štatného od každej konfessie neodvislého*, bezplatného a nutného vyučovania, v tomto smere pracovať povinnosťou je každého freimarerského brata, kto by si aj tejto povinnosti nevšimal, alebo ju lahostajne plnil, proti tomu prípadne mieni pokračovať dľa práva v stanovách označeného.

3. Že freimaurerstvo členov svojich, zvlášte ale sestry k výchove budúceho pokolenia povolané, mocou bratskej lásky akožto základnej zásady a všemožnými prostriedkami vychováva a povzbudzuje k úplnému poznaniu a rozširovaní pravej slobody svedomia.

4. Že cieľom prevedenia uzavretia z roku 1906, Veľkej Lóže, celé freimaurerstvo Uhorska vyvinuť má najneunávenejšie účinkovanie.

Lóža «Demokratia» z tejto príčiny vyzvala Veľkú Lóžu, aby ku prevedeniu programu pokračovania proti klerikalizmu, bezodkladne svolala valné shromaždenie — (toto aj skutočne vydržiavané bolo 9. januára 1909. a v ňom predstreté návrhy prijaté boli všetky jednohlasne) — v ktorom, cieľom úplného oslobodenia škôl predložené majú byť konkrétne návrhy.

Valné shromaždenie nech preto uzavre:

1. Aby všetky jednotlivé lóže prísne k tomu mali každého svojich členov, aby cestou tlače,

v školských stolicích, v zasadnutiach stoličných a mestských právomocností a v krajinskom sneme na tom pracovali, aby všetky konfessionálne školy zoštatnené boli, zákon o nutnom a bezplatnom vyučovaní nech je prísne prevedený, obligatné vyučovanie náboženstva ale nech bude zotrené,

2. Aby všetky lóže a členovia jejich smerodajným korporáciám predostrely návrhy, aby na vládu a krajinský snem upravily prosby tým cieľom, aby kde len možno, všetky konfessionálne a obecné školy, na základe terajšieho zákona v administráciu prevzal štát. (V obci Nagymaros to skutočne už aj previedli!)

3. Aby všetci bratia fraimaureri ako posial aj napozatým freimaurerské zásady, medzi tými čo sa s vyučovaním mládeže zaoberajú a v kruhoch škôldozorcov rozširovali a na tom boli, aby tieto zásady uplatnené boli zvlášte v školských stolicích.

4. Aby lóže a freimaurerskí bratia zvláštnou pozornosťou sledovali také pôvodné ustanovizne freimaurerské, ktoré pokračujú v slobodnom vynačovani a na tom pracovali, aby modernému, od dogmí abstraktnému, slobodnému vynačovaniu vždy verné ostávaly.

5. Aby rada freimaurerskej Jednoty, pozornosťou stále sledovala všetky prípady verejného života, ktoré sa vzťahujú na verejnú vyučbu, nech neustále vysielala zbehlých referentov a ohľadom tohoto veľavážneho predmetu neh nepretržene udržuje zaujatosť všetkých kruhov freimaurerských, alebo to v prípisoch z pádu na pád žiadala, aby sa s tým zaoberaly jednotlivé lóže, alebo to k sriadeniu ponechala samej Veľkej Lóži.

6. Aby Veľká Lóža za najprísnejšiu povinnosť naložila a každému bratovi rozkázala aby sodpovedne jeho vlohám a spoločenskému postaveniu vykonal čo môže v záujme záležitostí.

7. Ponevác základnou zásadou freimaurerstva je prísne uctenie pravého presvedčenia druhých a úplná ochrana slobody svedomia a myšlienky, *vyučovanie žiadneho náboženstva nemá miesta v štátnych školách.*

Z tohoto uzavretia freimaurerskej lóže «Demokratia», ku ktorému prihlásily sa všetky lóže Uhorska, presvedčif sa musí každý katolík o tom, že bezbožní freimaureri hlavne aj na

tom pracujú, aby všetky školy pozbavené boli náboženského charakteru. Najistejším prostriedkom k dosiahnutiu tohoto zkažnosného cieľu je zoštatnenie školy. V zoštatnenej škole páni sú freimaureri. Tí čo náboženské školy zoštatnujú alebo podobné snáhy podporujú, ženú vodu na mlyn bezbožných freimaurerov.

Shromaždenia Katolíckej Ludovej Jednoty.

Katolícka Ludová Jednota šíri sa nápadne a nezlomnou silou. Tohoto dôkazem sú shromaždenia, ktoré najnovšie vydržiavané boli na nasledujúcich miestach :

Szered (prešporská stol.) Dňa 10. októbra po poludni o 3. hodine vydržiavalo sa v pánskom parku veľké ľudové shromaždenie Katolíckej Ludovej Jednoty. Na shromaždení súčasnilo sa asi 3000 ľudí z celého okolia a početne zastúpené boli nasledujúce obce: Szered, Sempte, Šoporna, Patta, Šivre, Keresztúr a Vágszerdahely. Veriaci dostavili sa pod vedením duchovných a obecného rychtára i s hudbou. Medzi mnohými na shromaždení boli prítomní: Ernest Polatsek, Jozef Vojtek, Ignác Sohajda, Jozef Janec, Štefan Jankovits, Štefan Gorelovits farári, Adam Zachar, Ján Prokopp, Jozef Blaschke kapláni, Štefan Nottny dozorca pánstva, Dr. Jozef Ferényi lekár, Jozef Korán dozorca fábriky, Julius Gyermek notár, Jozef Kolbek lesník, Jozef Misak, Štefan Prikazky, Jozef Lehoczky, Michal Pásztor učítelia, Jozef Szerencsés, Jozef Janica, Jozef Tóth rychtári atd. Shromaždenie zahájili s krásnymi rečiami Ernest Polatsek farár a Štefan Nottny inšpektor, Ján Bartos tajomník, rečnil potom o ciele a potrebe Jednoty, Ludvik Schimkovics mlynár vyprával o potrebe spoludržania katolíkov, a Jozef Blaschke kaplán o našich povinnostiach. Shromaždenie po zavereinej reči farára Ernesta Polatsek rozošlo sa v najkrajšom poriadku. Telegrafične Pozdravili grófa Ferdinanda Zichyho, Štefana Rakovszkyho a Mikuláša Zborayho. Večer o 7. hodine bola spoločná večera, na ktorej súčasnilo sa: inteligencia a priemyselníci mesta i so svojimi rodinami. Tu tiež viacerí povedali reči. — Držte sa drahí bratia tohoto kraju vždy pevne zástavy

Katolíckej Ludovej Jednoty, aby sme čím skorej zvíťazif mohli!

Ďalšie shromaždenia vydržiavané boli v obciach: **Belvárd** (stol. Baranya), **Deés** (Sedmohradsko), **Alcsik-Kászón**, **Csikmadaras**, **Szentágota** (stol. Nagyküküllő), **Csikszentgyörgy**, **Rimaszécs** (stol. Gömör).

Zákon gazdov a sluhov.

Teraz sú tomu dva roky, ako vstúpil do života zákon o sriadení pomeru medzi gazdom a sluhom. Pomyslme si len, čo všetko sa o tom zákone hovorilo, jako ho znevažovali, derešovým zákonom nazvali a tvrdili, že ten zákon nielen že nesriadi pomery medzi gazdom a robotníkom, lež ich zhorší.

Že títo ľudia nemali pravdu, to dokazuje dvojročná zkúsenosť. Zákon, ktorý je povolaný podporovať záujmy jak gazdov tak ich čelade, sluhov a robotníkov, dokázal sa byť svojmu povolaniu zodpovedným a dnes, keď by sme sa pýtali jak veľkého statkára, tak malého gazdu, alebo ich čelade, sluhov a poľnohospodárskych robotníkov, jako sú spokojní s týmto zákonom, zaiste by sme dostali tú odpoveď, že tento zákon úplne zodpovedá svojmu povolaniu, lebo slúži za spravodlivý základ dobrého pomeru medzi gazdom a robotníkom. Že by ale tento zákon razom odstránil všetky nesprávnosti, alebo že by bol splnil všetky túžby a žiadosti, to od neho s dobrým rozumom nikto neočakával. Lebo veď ako ľudia nie sme všetci rovnakí, tak ani naše túžby, žiadosti a nádeje nie sú rovnaké. Keby tak bolo, nuž by na svete nikdy nebolo dakého nedorozumenia. Keď ale aj všetky nesprávnosti tento zákon razom neodstránil, toľko je isté, že v každej hádnej otázke, ktorá sa vyskytla medzi gazdom a robotníkom, prispel k víťazstvu pravdy: ku spravodlivému pokonaniu sa dvoch stránok. Žiadúčne je, aby sa hádne otázky medzi gazdom a sluhom nevyskytovaly, ale ak sa už ich vyskytnutie prekazit nedalo, teda dvojnásobne žiadúčne je, aby takéto otázky byly k uspokojeniu oboch stránok spravodlivo riešené. Dobrota nového zákona teda spočíva v tom, že riešenie takýchto otázok nielen napomáha, ale svojimi poriadkami všemožne prispieva k tomu, aby tieto otázky byly riešené ku obapoľnému uspo-

kojeniu! A prirodzeným následkom týchto poriadkov je aj to, že aj nedorozmení je menej, čo svedčí zároveň o polepšení pomeru medzi gazdom a sluhom. No a toto bolo predsa hlavným cieľom tohoto zákona.

Proroctvá falošných prorokov sa teda zase nesplnili, lebo sa ani splniť nemohly. Gazda a sluha v tomto zákone [má svoje práva jasne opísané a ochránené, smluvu uzatvárajúce stránky už vopred z punkta na punkt vedia svoje práva a povinnosti, vedia čím sú si zaviazaní jeden druhému a právopodobné opísanie týchto povinností a zaviazaností je najlepšou zárukou proti nedorozumeniam, ktoré často viedly k potutovania hodným následkom. Minister orby s uspokojením môže hľadať na dvojročné blahodarné výsledky tohto zákona, lebo docielil to, čo docieľiť chcel: dobrý pomer medzi gazdom a jeho sluhom, za čo sú mu obe stránky povďačné.

Krešťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

Kalendár Katolíckej Ludovej Jednoty na rok 1910.

Členovia Katolíckej Ludovej Jednoty medzi všetkými kalendármi krajiny nenajdu poučejšieho a zábavnejšieho kalendára, ako je Kalendár Katolíckej Ludovej Jednoty na rok 1910.

Kalendár tento napísaný a vydaný je v maďarskej, slovenskej, nemeckej a horvatskej reči v 250.000 výtiskoch. Osnovu kalendára ozdobia 50 pekných obrazov. Články, pojednávania, rozprávky a verše pochádzajú z pera známych spisovateľov. Úvodný článok napísal jeho excellencia skutočný vnútorný tajný radca arcibiskup kaločský dr. Julius Várossy.

Sklepná cena tohoto zriedkave pekného kalendára je 70 halierov. Členovia Katolíckej Jednoty, ktorí na bežiaci rok vyplatili svoje členovské, kalendár tento ako počúvame ešte v tomto mesiaci dostanú rozumie sa *zdarma*.

Pošty v Uhorsku.

Po založení terajšieho Uhorska takmer šesťsto rokov bolo treba, kým v krajine našej vznikly

ako tak usporiadané pošty. Prvé pošty zariadil u nás po porážke moháčskej kráľ Ferdinand I. v šesťnástom storočí, Lenže tieto prvé pošty veľmi ďaleko stály ešte od toho, aby sa z nich čo len uzatvárať bolo mohlo na opravdove ich povolanie. A je to celkom prirodzené, lebo veď v tých časoch účinkovanie pošty obmedzovalo sa jedine a výlučne na záujmy panovníkov a ich dvorov. Keď ale obecnosť bolo kedy-tedy prinútené listy zamieňať, to sprostredkovali obyčajne cestujúci mníši, kupci, mäsiari atď. Jednotlivci službu pošty už ani preto nemohli v tých časoch upotrebovať, lebo bola veľmi drahá.

Neskoršie, keď sa so záležitosťami pošty už viacej začali zaoberať, keď ona už i širšiemu obecnstvu stala sa prístupnejšou, používaná bola i čo premávkový prostriedok a podrobená bola z čiastky prešporskej, v XVII. storočí potom ale i spíšskej poštovej komore. Vtedajší poštári dostávali svoj plat od hlavných poštárov, postavených na čelo menovaných komôr, ale preto neboli medzitkami patričných hlavných poštárov, lež účinkovali ako kráľovskí úradníci, z čoho dá sa uzatvárať na to, že pošta u nás hneď od prvu bola štátnou ustanovizňou. Koncom šesťnásteho storočia bolo v Uhorsku 25 poštových stanic, v ktorých účinkovalo 12 poštmajstrov (lebo niektorí i na viac staniaciach vykonávali povinnosti) Všetky pošty mali vtedy spolu 54 koní a plat všetkých poštmajstrov krajiny robil spolu 8294 uhorských zlatých.

Ako každá verejná ustanovizeň, tak behom časov napredovala i ustanovizeň pošty. V Uhorsku v posledných časoch ale vzrastá naša pošta silným krokom, čo nám ukazuje i nasledovná krátka štatistika:

Roku 1908. bolo: poštovných úradov 5468 (roku 1898=4607), telegrafických stanic 3925 (roku 1898= 2718), telefonových stanic 31.175 (roku 1898=10.295), kasničiek na sbieranie listov 12.489- (roku 1898=7774). Roku 1908 zaslatých bolo 51.292 millionov listov (roku 1899=256.96 mill.), balíkov 26.75 mill. (roku 1898=15.73 mill.), časopisov 170 38 mill. (roku 1908=93.94 mill.), na poukázky a na šekky vyplatené bolo 4608.64 millionov korún (roku 1898=2391.03 mill. korún). Všetkých pri pošte zamestnaných osôb bolo roku 1908. spolu 29,839 (roku 1898=18.539).

Z týchto čísel možno vidieť, že správa uhorskej pošty behom posledných desať rokov na jak vysoký stupeň bola v stave priviesť túto dnes už skoro najdokonalejšiu ustanovizeň.

Preč s alkoholom!

Strašný koniec pijaka. V Javorzu na Slézku stal sa nasledujúci strašný pád: Istý Jerze Wienček pijak prvej klasy vrátil sa minule opitý domov. Doma začal sa najprv vadíť so ženou a s deťmi, potom ich začal biť a bil ich tak, že ich až krv zaliala. Žena i deti nato utiekli z domu. Pijak potom pozamykal dvere, zapálil dom a na šnúrke sa obesil v ňom. Keď ľudia zbadali, že sa z toho domu dym valí, začali ratovať. Rozbili dvere, a predovšetkým odrezali visiaceho pijaka ale v tej chvíli, keď ho dolu pustili, vzdýchol ostatný raz a šiel pred súd boží. Dom, stajne s kravou a s jalovkou, stodola, v ktorej bolo zo šesť jutár zbraného zbožia, na prach zhorely. Taký strašný koniec učinila pijakovi diabolská pálenka. Nech ten hrozný pád k výstrahe slúži všetkým tým, ktorí až príliš radi pozerajú do sklenky!

Striezlivé Anglicko. V Anglii sa minulého roku veľká premena stala. Omnoho sa zmenšilo spotrebovanie alkoholu a dohánu. Ten chýr je zaiste ohlásateľom zdravšieho, striezlivejšieho života. Bárš by svet aj o nás čím skorej tak radostný chýr počul!

Zkaza alkoholu. Jednou všeobecnou chorobou terajšieho sveta je nervozitosť. Jedna veľká príčina toho, ako dokázali, je nemierné užívanie alkoholu akoaj primocné fajčenie. Nervozitý človek ináč nemože vyzdraviť, len keď pijatiku a fajčenie zanechá. Keď rodičia chcú, aby ich deti boli zdravé, nech nedovolia, aby k užívaniu liečových nápojov a k fajčeniu privykli.

Štrajk proti alkoholu. V Koložváre bol od 25. júla do 1. augusta naukobeh k poznaniu, pestovaniu a upotrebovaniu liečivých rastlín. Účasť bralo na ňom 33 duchovných a učiteľov, ktorí za ten čas ani pri obede ani pri večeri žiadného opojného nápoja nepili. Nasledovania to hodný príklad!

F. K.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kreštana!»

K volbe v Novej-Vsi (Igló).

Voličia volebného okresu novovesského vo Spiši na žiadosť obecnstva celej stolice na uprázdnený mandát ablegátsky jednohlasne kandidujú dra Michala **Dömötöra**, pravotára budapeštianskeho. Dr. Michal **Dömötör** miluje ľud, zná jeho potreby a dokázal to už ako nekďajší ablegát, že vie za ľud pracovať a obetovať. Dr. Michal **Dömötör** predstavuje sa prítomne svojim voličom a na jeho ceste zo stránky kresťanskej ľudovej strany sprevádzajú ho krajinskí vyslancovia Georg *Szmrecsányi*, Koloman *Brestyenszky*. V sprievode jeho sú aj dr. Béla *Landauer* a tajomník Jednoty *Bartos*. Po celom okrese novovesskom ozývajú sa preto: **Nech žije ablegátsky kandidát okresu novovesského, nech žije dr. Michal Dömötör!**

POLITICKÉ CHYRY.

Krajinský vyslanec Béla Nyáry v kruhu svojich voličov.

Dr. Béla *Nyáry* krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany, učtoval minulý týždeň v meste Alsólendva v stolici zalanskej. K učtovaniu shromaždili sa voličia z celej stolice v ohromne veľkom počte. Prívrženci samostatnej banky neodvislých v najnovšej dobe silno začali sice agitovať proti kresťanskej ľudovej strane nedošiahli ale žiadnych úspechov.

Béla *Nyáry* v účtovnej reči svojej do podrobnosti vysvetlil účinkovanie koalície. Koalícia zaviedla v krajine politiku čistej ruky. Tí aj, ktorí prítomne zapríčinili rozdrobenie koalície uvalujú krajinu v nevyslovné nebezpečenstvo.

Pavel *Kovács* v reči svojej vyzdvihol, že hospodarskú samostatnosť krajiny zabezpečí možno len samostatnosťou občanov cestou zdravej, kresťansko socialnej politiky.

Krajinský vyslanec Georg *Szmrecsányi* vysvetloval program kresťanskej ľudovej strany. Tento program kresťanská ľudová strana nikdy nezmenila, ani ho nezmení a blaho ľudu a kra-

jiny najbezpečnej dosiahnuť možno na základe programu kresťanskej ľudovej strany.

Pravotár Albert *Nemestóthi Szabó* v reči svojej porovnal starú a novú stranu neodvislých 48. Terajší neodvislí žijú len z omrvíniek starých neodvislých a z jejich nekďajšieho pôvodného programu podržali prítomne len pamiatku. Terajšia neodvislá strana Kossuthová za ministerské kreslá hotová je zreknúť sa aj 99 percentov svojho pôvodného programu.

Redaktor Karol *Huszár* dokázal v svojej reči, že len neodvisliaci a zvlášte gróf Batthány a Holló sú tomu na príčine, že kresťanská ľudová strana nemohla previesť volebnú reformu.

Pod hlbokým dojmom týchto reči prepočetni voličia jednoblasne vyslovili dôveru svojmu vyslancovi a uzavreli, aby vodcom kresťanskej ľudovej strany poslané boli telegrafické pozdravy.

Zo shromaždenia odoslané boli aj hneď nasledujúce telegramy:

Grófovi Aladárovi *Zichymu*:

Pri účtovaní krajinského vyslanca Bélu Nyáryho prítomné tisíce o nezkatnej vernosti a láske nikdy neprestanú ubezpečovať excellenciu vašu.

Štefanovi *Rakovszkymu*:

Pred veľkými zápasmi o nepodvratnej oddanosti ubezpečujeme vodcu ľudovej strany a Katolíckej Jednoty.

Pápežskému praelátovi Jánovi *Molnár*:

Ľudová strana žije a prekvitá v stolici zatlanskej. Starou vernosťou a oddanosťou pozdravujeme vodcu nášeho, zmužilého bojovníka ľudovej strany.

Shromaždenie zaklúčilo sa s odspievaním krajinské hymny.

Porada kresťanskej ľudovej strany snemovej.

Kresťanská ľudová strana snemová vydržovala poradu 8. októbra o 7. hodine večer vo vlastnom kruhu. Porade predsedal pápežský praelát Ján *Molnár*. Predmety pojednávania boli: kandidovanie na uprázdnené miesto zápisníctva v snemovni, prípravy ku 80-ročnej jubilarnej slávnosti grófa Ferdinanda Zichyho a konečne terajšie rozpoloženie politické.

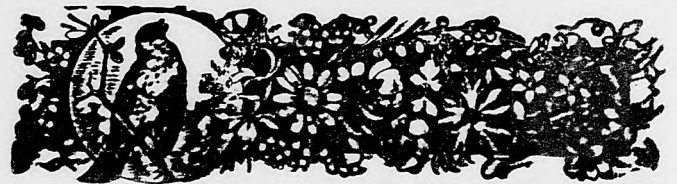
Katolícka kongruálna rada.

Jeho veličenstvo kráľ ako hlavný patrón katolíckej cirkvi v Uhorsku cieľom prevedenia zákona o doplnení kňazských plátov čili o kongue pod názvom «Krajinská katolícka kongruálna rada» vyslal stály výbor. Úlohou tohoto výboru bude ustáliť každý rok doplnok platu

nížšieho kňazstva, kontrolovanie manipulovania príspevkov z cirkevných dôchodkov venovaných na zaokrytie kongruy. Predsedom tejto rady bude vždy minister náboženstva a verejnej výučby. Krem predsedu bude 15 radcov, z ktorých štyroch vyšle biskupský sbor, 11 ale vymenuje kráľ. Z týchto 11 radcov 5 bude zastupovať náboženský fond a 6 štátny ärář. Jeho veličenstvo kráľ týchto 11 radcov teraz vymenoval a síce na tri roky.

Čo nového v politike?

Jeho voličenstvo kráľ ešte vždy nerozhodnul, v akom smere rozriešená má byť panujúca kríza. V politických kruhoch následkom toho panuje veľká neistota. O krátky čas ale vymenovaná bude nová vláda a tá má previesť volebnú reformu.

Z CUDZOZEMSKA.

Vojna Španielov s Kabyľmi. Dľa novších zpráv, ktoré prichodia zo Španielska a z Marokka, není vytvorené že z vojny Španielov proti Kabyľom povstane španielsko marocká vojna. V Madride popredné osobnosti vydržovali shromaždenie, na ktorom aj dvaja generáli rečnili o vojne Španielov proti Kabyľom a osedčili sa, že prípadee bude treba ešte 150.000 vojakov poslať do Marokka a utvoriť z 50.000 vojakov pozostávajúcu rezervu, keby sa vojsko marockého sultána Muley-Hafida skutočne súčasnilo vo vojne pri Melille. Z Tangeru oznamujú, že gubernátor marockého sultána Maley-Hafida v meste Tetuan pred jedným španielskym novinárom osvedčil sa, že vojna proti Kabyľom bude ešte dlho trvať a nepovedie k cieľu ani v páde víťazstva, lebo zástup Kabyľov je obrovský a nemajú sodpovedného vodcu. Ani sultán ani jeho vláda nemôžu prevziať za Kabyľov sodpovednosť. Marocký sultán obáva sa, že jestli nenastane zmena, prinútený bude pretrhnúť pokojný pomer so Španielskom. Dňa 5. októbra rano o 6. hodine Kabyľovia napadli tábor vojenskej divízie generála Sotomayora. Srelba nepriateľa trvala do 9. hodiny rano. Delostrelectvo strielalo z kanónov v tom smere, zkadial výstrely prichodily. Zo Španielov 2 obecni vojaci boli ranení. Jednoho Kabyľa zajali. Španielska vláda úradne vyhlásila, že akcia španielskeho voska v Melille aj naďalej ostane v rámci algeciraskej smluvy a že nemieni rozšíriť vojnu. Nemecká vláda toto vyhlásenie v známosť vzala.

Výročitý deň annexie. V Budapešti bývajúci Bosniaci z príležitosti prvého výročitého dňa annexie Bosny a Hercegoviny poslali jeho veličenstvu holdujúci telegramm a spoločnému zahraničnému ministrovi grófovi Aehrenthalovi pozdravujúci telegramm.

V Tieste z príležitosti prvého výročitého dňa anexie spoločný 1. bosensko-hercegovinský peší pluk mal sviatok. Rano pre vojakov rozličných vierovyznaní boli služby Božie. Na poľudnie dôstojnícky sbor sriadil hostinu, na ktorej dočasný veliteľ pluku podplukovník Truššenovský vyniesol na jeho veličenstvo zdravicu.

V Belehrade výročitý deň anexie slávilí dľa sdelného programu. Všetky časopisy, vyjmúc «Pravdy», vyšly v čiernom rámci a v úvodnom článku oplakávaly nezdar, ktorý Srbsko v zahraničnej politike stihol a krajinu tešily, že svitnú pre ňu i lepšie časy. Na všetkých srbských domoch vialy čiernym závojom obťahnuté

smýšľa o hniezdení sa srbov aj úradný orgán francúzskeho zahraničného úradu «Temps», ktorý tieto dni v svojom úvodníku otvorene hovorí, že Srbsko s anexiou nič neztratilo, ba malo mravný osoh z toho, že Európa za pol roka prinútená bola so Srbskom sa zaoberať.

BESEDNICA.

Čo môžu vykonať dobré ženy.

Napísal: Známy.

Pán Boh, ten Tvorca všetkého, sotva udelil dakomu na tejto zemi úhľadnejšiu, spôsoknejšiu a čo je naj-

Ludové shromaždenie Katolickej Jednoty v obci Chtelnice (Vittene) 16. augusta b. r. vydržované.

zástavy a všetky úrady, školy obchody a dielne byly zavreté a večer i divadlá a iné zábavné miestnosti byly zavreté. Predpoludním poslucháči vysokých škôl mali shromaždenie, na ktorom asi 10.000 ľudí bolo prítomné. Viac študentov rečnili proti anexii, načo prijali resolučný návrh, v ktorom shromaždenie anexiu neuznáva. Bosnu a Hercegovinu aj naďalej za srbský majetok považuje a bosenskú otázku za otvorenú vyhlasuje. Potom sa shromaždenie pri pokoji rozišlo, lebo polícia bola prichystaná, že každú demonstráciu prekazí. Zasadnutie mestskej rady na zakročenie vlády však vstalo.

Srbi oplakávajú teda ztratenie Bosny a Hercegoviny, ktoré jakživ neprislúchaly Srbsku a na zadováženie ktorých Srbsko nikdy výhľadu nemalo. A takto

hlavnejšia vec, spokojnejšiu domácnosť, jako Joškovi Jedinakovi.

Lebo darmo je, ale dneskajší čas veru treba s lampášom hľadať takú rodinu, o ktorej by sme mohli s čistým svedomím povedať: no, toto je už potom rodina!

Príčina tohoto — samo sebou sa rozumie — není dobrotivý Pán Boh, lež sme my samí ľudia, ktorí sme veru ďaleko zostúpili z tej cesty, po ktorej kedysi naši otcovia chodili.

Veď dobre vieme, že bár jakokoľvek krásne svieti slnko daktorej rodine, predsa ju aj zatieni.

Jako, jako nie, ale skutočne tak sa zdalo, že rodinu Jedinakovu slnko nebolo v stave zatieniť.

Jedinak nepil, nehral karty, nehýril po nociach,

nezllorečil, nereptal; slovom bol taký, že inakšieho manžela mysleť sa už ani nedalo.

Tými samými vlastnosťami mohla sa chlúbiť aj jeho manželka. Neohovárala, nebola žalobná, zvadlivá, nežiadala si mnoho a potom bola ešte aj krásna žena.

Nemáme sa teda čo diviť, keď celá obec so zvláštnou úctou a vážnosťou hľadela na túto rodinu a jej hlavu spoločnou vôľou za rychtára zvolila.

Rychtárom byť je snadno, lebe jako príslovie hovorí, to ide radom; ale dobrým rychtárom byť, to už není ľahká úloha.

Jedinak sa ukazoval tým byť. Od človeka tichého, rozumného, čistého, striezlivého, spravodlivého to bolo možno aj očakávať. Obec Illove veru dávno čakala na takéhoto rychtára.

A rychtár hneď aj mal toľko starostí, koľko vlasov na hlave. Aj teraz, keď sa už zmrklo, tam sedí pred obecnou truhlicou, prezerá staré písma, naporad vyberá obecné počty, či sú není daktore už zastaralé.

— Nehaj to už starký — hovorí mu žena Judka, ktorá práve ukladala dvoje malých detí na sladký odpočinok.

— Jaj, starká moja, kto volačo prevzal, nech to aj opatruje.

— Už si ty není náš od toho času, odkedy si zostal rychtárom — smutne pokračovala žena a do zásterky utierala si zasľzené oči.

— No, hľadte že — zarazil sa rychtár — naozaj plače. Potom pristúpil ku žene, pobožkal a pohladil ju. Od nej pošiel ku spiacim deťom, nahnul sa ku nim a radom ich vybožkával.

Judke ani iného nebolo treba. Už od dávno uhniedzil sa trň v jej srdci a ten ju pyhá, hryze... ale boľa ť ukrývala, veď ju posial itak nepoznala, možno, že ona aj bez ponosy zmizne

— Joško — ozvala sa Judka so strachom — povedz mi už raz, jakú tajnosť si to mal s tou starou bosorkou?

— S Helenou? — pýtal sa so smiechom rychtár.

— Áno, s tou trnovskou bosorkou, s ktorou na niečo súci človek ani slova neztratí, ktorá poriadne domy obchádza, ktorú súd pre utrácenie detí vyšetroval, s tou držíš cech, ta fa vyvábila po prve a od tých čias... kto zná kolkýkrát.

Kým Judka vyriekla posledné slovo, už plakala.

— Ozaj žena, pre Boha fa prosím, nebuď už decko. Veď si ty taká ešte nikdy nebola.

— Máš pravdu, že som taká nebola, lež ani tys' nehýril toľké noci, lež odkedy si rychtárom. A včul žiadam, aby si mi povedal, kde fa volala vtedy tá stará bosorka?

— To ti nemôžem povedať

— Ale ja som ti prisahaná žena a chcem vedieť, kam fa volala.

— To je úradná tajnosť, ja som ale prisahal, že to nevyzradím.

— Teda radšej mňa zapredáš?

— Ale nebuď už decko, ešte raz fa prosím. Časom ti poviem, ale teraz ti to ošte nemôžem na nos zavesiť.

Rychtár po týchto slovách vzal palicu a práve tak, ako inokedy, chystal sa odísť.

— Dnes nepôjdeš — vykrikne žena mužskou smelosťou a zastala si pred dvere.

— Povinnosť ma volá — odvetil Joško a i on chytil kľučku.

— Pre milosrdenstvo Božie a pre všetko čo je sväté fa prosím, nechod. Pozri, jak pekne spia tie malé deti: Odkedy si ich tak nevidel? Uvidíš, aj nedávno si prišiel opitý, to sa s tebou prvej nikdy nestalo!

Muž nepopustil. Otvoril dvere a — odišiel... Judka hodila sa na stolicu, žiaľom oľáženú hlavu sklonila na stôl a — plakala...

Tak hovoria, že kde kuvik sadne a žiaľne kuviká tam je nebezpečenstvo už na ceste. To síce není pravda a ja to len preto spominám, bo to ľudia tak povrávajú.

Judka tú starú babu — Helenu — predstavovala si jako takého kuvika. Bárs jak zápasila so sebou, stávala sa, ona verila, že odk dy táto žena ich domový prah prekročila, blíži sa k nemu nebezpečenstvo.

A podivne! Predtucha ju tento raz neklamala. Rozpovím všetko radom, tak jako sa stalo.

V ten večer, keď stará Helena prvý raz vstúpila do domu rychtárovho, zjavila mu jednu tajnosť.

— Hej, pán rychtár, pán rychtár — šuškala mu v pitvore — keby ste mi veril, povedala bych vám niečo takého, žeby vám hneď vlasy hore dúpkom stály.

No len von s tým Helena.

— Ale to je tajnosť pán rychtár, taká, jako spo-ved veriaceho.

— Budem mlčať, Helena.

— Poznáte toho vysohnáteho pána, ktorý prišiel do dediny na odpust (hody), potom tu zostal a teraz vypisuje inštanciam podobné písma a dáva ich chudobným ľuďom podpisovať?

— Zním, teda čo sa s nim stalo?

— Hej, to není dobre!

— Ozaj nie? — pýta sa na to rychtár.

— Ale že veru nie. Prichodím z Izraelovej krčmy Čo sa tam deje každú noc, Pane Bože môj!

— Čo sa deje?

— Socialistujú! Hrajú naše-vaše! Rozumiete to?

— Platia? Prehrávajú?

— Veru áno. Márnia svoje dosť málo. Hej, preto, že starú Helenu držia za takú zlého svedomia, má ona srdce. Pochodí ona zo dňa na deň po obci, ona vie, že prečo plače toľko Kurdelová, prečo preklína Ščuglová, prečo hladujú deti Strakárkyně. Lebo ich manželia socialistujú a naše-vaše hrajú. Ten vysokohnáty pisár ale tučnie na ich masti, dobre jie a pije. Hej, pán rychtár, tak nezájdeme ďaleko.

Rychtár hľadel zmeravene na starú babu.

— Čujte — hovorí mrzute — jak to nebude pravda, čo ste teraz povedala, dám vás do klady.

— Dajte ma aj obesit!

Rychtár sa sobral a pekne v tichosti prišiel do — krčmy...

Noc bola tmavá; všetky predmety zdaly sa byť spletené do jedného tmavého kruhu. Celá obec spala, ani len psy neštekaly. Len v krčme sa svietilo, ale tak slabó, že to ledva bolo vidieť.

Rychtár zabúchal na dvere.

— Kto je to? — opýta sa onedlho Kurdel.

— Dobrý priateľ!

— Ty si to Joško? — hovorí otvárajúc okno. — Práve sme ťa spomínali. Ej, dobre že si prišiel. Pod len dnu, niečo takého si ešte nepočul, jako je svet svetom.

Joško vnišiel. Mohol vidieť len očervenené tváre, ospalé oči a trasúce sa ruky.

Samý prvý, ktorý oslovil rychtára, bol ten vysoko-hnátý pán, o ktorom stará žena vyprávala.

— Ale pán rychtár! Za nekonečne veľké šťastie si pokladám, že ste predsa raz prišiel medzi nás!

— Ja mám to šťastie — hovoril rychtár.

— Nech sa páči sadnúť.

— Veru to bude hodno počuť — ozve sa Kurdel — Jako je to v tej Amerike?

— Také niečo si ešte nepočul — zamieša sa do reči Strakar, ktorý už bol dobrej vôle.

— To hej, ale košť je nazadku — chopí sa slova tretí — pán Krivonos, otázny pisár.

— Teda pime! — vykrikli všetci.

— Pime, dotiaľ žijeme, pokiaľ pijeme.

A pili hrozne. Rychtár bol celkom triezvy keď prišiel, ale Krivonos sa postaral, aby dohonil ostatných. Vždy sa motal okolo neho, obchádzal ho s vyznačujúcou úctou, tak sa vinul k nemu, jako had, keď sa chystá k smrteľnému poštípaniu.

Joskovi Jedinakovi sa to ale nevýslovne páčilo. Teraz sa pohnul poprvé v duši jeho diabol vysokomyseľnosti. Predsa si ty zvláštnejší človek jako ostatní. Aj ten pánsky človek to uzná. To šopkalo mu do ucha akási neznáma bytnosť... pri čom si hrde popíjal.

Vieme, že pán rychtár nepíjaval. Za prirodzené teda musíme uznať, že mu nebolo treba mnoho. A potom — tak pekne vyprával Krivonos o slobode, svornosti a podelení zemí, že skutočne neni divu, keď zapomenuť i na svoj rychtársky stav, i na opravdový cieľ príchodu svojho. Len raz vyrieknul nenadale a mimovoľne niečo takéhoto:

— A voľakto sa opovážil povedať — riekol omámene — že sa tu hrajú naše vaše.

— Kto to povedal? Čo povedal?

— Zadrhnem ho!

S týmito slovami vyskočili všetci, rychtár sa zadivil. Len Krivonos bol pokojný a usmieval sa potutelne, jako stará líška.

— No — hovoril — a potom? Či by to bol taký hrozný hriech? Či ten chudobný človek to má zakázané? Páni vo svojich palácoch môžu holdovať a s tisícami rozkazovať, tým je všetko dovoleno?

— Tak je! — kričal Kurdel.

— Teda keď chudobný človek po toľkom trápení a tak veľkých starosťách si sadne, aby na to zapomenul minie svoj groš — to je taký hrozný hriech?

— Pravdu máte.

— Preto je chudobný človek ešte aj dnes otrokom, lebo trpí, lebo nevidí ďalej oľ nosa, lebo nerozumie alebo nechce rozumieť: čo je to tá rovnosť.

— Pravdu máte.

(Dokončenie nasleduje.)

CHYRNÍK.

Povýšenie rangu manželky dediča trónu. Jeho veličenstvo manželky dediča trónu Franca Ferdinanda udelil titul princezny (Herzogin). Ako je známé, dedič trónu, keď si vzal za manželku grófkú Žofiu Chotekovu, musel sa zriecť práva svojich dietok na trón. Vtedy jeho veličenstvo udelil manželke dediča trónu titul knažna (Fürstin) Hohenberg. Teraz ju ale povýšil do vyššieho rangu, tak že manželke dediča trónu napozatým bude prislúchať oslovenie «výsošť» (Hoheit), kdežto dosiaľ jej prislúchalo len oslovenie «osvietená» (Durchlaut). Prejavenie milosti jeho veličenstva oproti manželke svojho synovcu dediča trónu Franca Ferdinanda budí na všetky strany veľkú sympatiu. Udelením novšieho rangu postavenie manželky dediča trónu, ktoré pri dvore zaujíma, feras už aj zovňajším spôsobom dal výrazu bez toho však, že by tu do ohľadu priechodiace iné rodinno-právne pomery panujúcej rodiny zmenené byly.

Krypta panujúcej rodiny. Kryptu panujúceho domu nachodiacu sa v chráme rádu kapucínov vo Viedni už od dávnejšieho času prestavovali. Krypta je totižto už takmer celkom zaplnená, tak že sa v posledných časoch zomretým členom panujúcej rodiny už sotva dostalo v nej miesta. Ku krypte teda s veľkými trovami pristavili nové krídlo. Bielymi mramorovými tabulami vyložená nová čiastka krypty postačí pre 40 rakiev. V najbližšom čase aj schody vedúce do krypty budú obnovovať. Nové krídlo krypty otvorí toho roku 1. novembra.

Chýry z arcibiskupstva ostrihomského. Osvietený pán praelat kanonik ostrihomský a arcibiskupský generálny vikár trnavský Pavel *Jedlicska* v spoločnosti s jeho tetinkou vdovou Juliou *Klimó* v obci Nagykosztolány v stol. nitrianskej založili opatrovňu pre chudobných základinou 200.000 kerún. V tomto ústave umiestnené je prítomne šesť zostaralých chudobných. Ku opatrovni patri ešte aj 40 jochov úrodnej zeme. Veľkodušný zakladateľ opateru chudobných sveril mníškam sv. križa a k zabezpečeniu ústavu u kapitule trnavskej zložil fundáciu 51.000 korún. Ústav posvätil 3. októbra

sám osvietený pán praelát kanonik, generálny vikár Pavel *Jedlicska* v sprievode krásnej reči a za prítomnosti zastupiteľstva stolice, inteligencie a na tisíce popolitého ľudu. — Jozef Psenkó farár kajalský vymenovaný je za farára do Zsigárdu. — Jozef Kanyó farár felsötúrsky poslaný je za administrátora do Kajalu. — Imrich Klasz farár silničský s povolením ministerstva vnútra premenil si meno na Kalász.

Chýry z biskupstva nitrianskeho. Prosynodalný výbor nitrianskeho biskupstva, pod predsedníctvom praeláta veľprepošta Gabriela *Czeizel* vydržoval zasadnutie 7. októbra. V zasadnutí rokovali o rekursoch na uprázdnené fary Borodno a Drietoma zadaných. Borodno pýtajú štyria a Drietomu 10 duckovni nitrianskeho biskupstva.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August *Fischer-Colbrie* v nedeľu 3. októbra v deň sv. Ruženca s veľkou assistenciou slúžil slávnostnú sv. omšu v kostole Dominikánov. Pred sv. omšou mal kázeň kazateľ Dominikán, popoludní bola processia, — Pápežský praelát, ostrihomský kanonik a krajinský vyslanec Ján *Molnár* minulý týždeň navštívil osvieteného pána biskupa. Na meniny jeho veličenstva kráľa dňa 4. októbra v sídelnom chráme biskupskom za prítomnosti cirkevných, vojanských a svetských vrchností, slávnostnú svätú omšu slúžil praelát kanonik a mestský farár Ondrej *Kozora*.

Čierne sypanice v Budapešti. V Budapešti posledné časy niekoľko ľudí ochorelo na čierne sypanice, ktoré jedna cigánska karavána privliekla so sebou z Ruska. Táto strašná choroba potom na viacerých členoch karavány vypukla. Od cigánov si potom petečne pritiahly tri budapeštianske ženské, ktoré sa s cigánmi ešte pred odvedením ich do nemocnice shováraly. Zdravotnícke vrchnosti hneď zpočiatku čo najopatrnejšie zakročily, aby sa táto strašná choroba nerozšírila a porobením týchto ochranných poriadkov sa docielilo to, že odtedy petečne dostala len jedna kuchárka, ktorá v nemocnici opatrovala jednu na čierne osýpky chorú ženu. Obecenstvo sa tým menej má čo obávať rozšírenia sa tejto nemoci, lebo vrchnosť všetky hniezda petečnov desinfikovala a všetkých tých, ktorí s nemocnými obovali, zaštepili, tak že sa rozšírenia čiernych sypaníc vôbec netreba obávať.

Útok proti Taftovi. Z New Yorku oznamujú, že v Portlande (štát Oregon) zatkli istého Artura Wrighta, ktorý s nabitým revolverom práve vtedy chcel napadnúť predsedu Spojených Štátov severo-amerických Tafta, keď si vysadal na automobil. U Wrighta našli nábojmi naplnenú kapsu a viacerí detektívi videli, keď sotva na jeden-dva kroky od predsedovho automobilu svoj revolver chcel schovať do fotografického stroja. Detektívi ho chytili a odviekli na políciu. Tu Wright hovoril, že predsedu chcel len odfotografovať a každé iné vysvetlenie odoprel. Má sa za to, že je reč o jednom dobre sriadenom útoku, ktorý anarchistí chceli spáchať proti Taftovi, na ktorého sa veľmi hnevajú preto, lebo posledné

časy mnohých anarchistov vypovedali zo Spojených Štátov. Ostatne Arthur Wright pri vypočúvaní dával viackrát nejasné odpovede, z čoho všeobecne uzatvárajú na to, že je pomätený na rozume.

Na vzducholodi na severnú točnu. Z Friedrichshafenu oznamujú, že prípravný výbor Zeppelinovskej polárnej vetroplaveckej výpravy pod predsedníctvom pruského princa Hainricha mal zasadnutie, na ktorom aj gróf Zeppelin a polárny cestovateľ Lerner boli prítomní. Výbor sa radil štyri hodiny a uzavrel, že v lete roku 1910. na Spitzbergské ostrovy vyšle prípravnú expedíciu, aby napredovala na ľadových poliach severnej točny a ustálila tie podmienky, za ktorých by tam vzducholode mohli lietať. Výbor dôrazne prizvukoval, že Zeppelinovské vzducholode treba zdokonaľovať zvlášte ku cestám nad morom.

Otrávený rum. Otrávený rum, ktorý budapeštianska pálenica «Atlanta» uvádzala do obehu, zase vyžiadal novšie obete. V obci Mór (st. Fejér) tieto dni za podozrivých príznakov nanáhle zomrel tamojší bednársky tovarýš Jakub Proháška. Mrtvolu lekár súdnej stolice pitval a ustálil, že Proháška sa otrávil a síce pravdepodobne metyl liehom. Vnútorosti Proháškovej mrtvoly a jednu fľašu rumu, z ktorého sa Proháška viaceráz napil, cieľom preskúmania poslali do Budapešti krajinskému chemikovi Emilovi Felletárovi. Následkom nariadenia hlavného slúžneho v potravnom spolku v obci Mór zhabali 160 litrov otráveného rumu, ktorý potravný spolok dostal od Budapeštianskej pálenice «Atlanta» a z ktorého si Jakub Proháška viaceráz kúpil. Minulé dni došla do Móru mienka dra Felletára, dľa ktorej smrť Proháškovu zapríčinil metil-liehom otrávený rum. Teraz sa už pravdepodobným zdá, že od otráveného rumu v obci Mór aj viacerí ľudia zomreli. Nedávno 42 ročný roľník Franc Ertl, 43 ročný krajčír Ján Hartmann nanáhle zomreli a ustálené je, že aj títo pili z toho otráveného rumu. Ale povráva sa, že ešte aj viac ľudí sa otráвило liehom. V susedstve potravného spolku býval kováčsky majster Pavel Magocs, jeho gazdina, manželky Rajmunda Riedla a Štefana Krausa. Títo si tiež v potravnom spolku kupovali rum a behom 14 dní všetcia traja zomreli. Okresný sudca v Móre na základe mienky krajinského chemika vec naskutku oznámil kráľ. fiškálátu vo Fehérváre.

Milodary. Nešťastlivým relovským pohorelcom veľkodušne darovali najnovšie Ján Pataky, farár z Kaevina, 10 korún a Ján Svitek z Ó-Besztlerce 2 koruny. Pán Boh zaplať! Prosíme aj ostatné milosrdné duše o láskavú pomoc. Milodary sa majú poslať na «Farský Úrad Relov, ostatná pošta Hanusfalu, Szepes megye».

Nešťastie vlaku. Rýchlovlak, ktorý z Temešváru o 7. h. ide do Szakálháza, sa vyšinul a prešiel 6 kráv.

Hromobitie. Na našich Horniakoch sa to zriedkakedy stáva, aby sa aj koncom septembra blískalo a hrmelo. Ako zo Zvolena píšú, ponád stolicu zvolenskou minulý týždeň tiahla takáto opozdoná letná búrka, ktorá v Dobronivej smutnú pamiatku nechala po sebe, lebo

hrom udrel do jedného domu, ktorý aj s bočnými stavaniami a stohoročnou úrodou zhorel. V ten istý deň udrel hrom aj do jedného hospodárskeho stavania v Pliešovciach a strechu a steny budovy porúchal. Búrka ale aj po celej stolici veľa škody narobila, lebo rozvodnené potoky na mnohých miestach odniesli nakosenú ale ešte nepohrabanú koseninu.

Cigánky a Iahkoverní Iudia. Z Orošházy oznamujú: Ku tunajšiemu kupcovi s hydinou Štefanovi Zábrákovi zavítala stará cigánka Alžbeta Kolompár pod tou záminkou, že si hľadá byt. Keď sa dozvedela, že Zábrákova hydina hynie na jakúsi chytľavú chorobu, ponúkala sa, že ona dovedie takú osobu, ktorá biede odpomôže. Na druhý deň aj prišla ku Zábrákovi cigánka z Gyuly Alžbeta Lakatoš, ktorá aj dniesla jakúsi klochteninu. Medzitým ale nahovorila Zábrákovi, že je v jeho komore poklad zakopaný. Gazda nato v prítomnosti cigánky začal v komore kopať a keď už dosť hlbokú jamu vykopal, našiel dva pozlátené peniaze, ktoré v jednom nespozorovanom okamihu cigánka hodila do jamy. Nato Alžbeta Lakatoš vyklamala od Zábráka 1320 korún, ktoré predošlý deň utržil za hydinu, a naložila mu, aby len ďalej kopal, že mu ona o polnoci zpät donesie peniaze. Cigánka sa do 10. hodiny nevrátila, načo sa Zábrák ponosoval svojmu susedovi Borovi, ktorý potom povedal, že aj uňho bola jedna stará cigánka a že aj od neho vyklamala 70 korún a veľké množstvo odevu, pod záminkou liečenia. Dvaja oklamani Iudia vec oznámili žandárom, ktorí cigánky čoskoro chytili, ale peniaze už nenašli u nich.

Ukradnutý obraz. V obci Solymár, v blízkosti hlavného mesta, tieto dni do domu tamojšieho obyvateľa Franca Mareka vlámali sa zloději a ukradli šatstva v cene asi 500 korún. Zloději ukradli aj obraz svätého, ktorý Marekova dcéra Terezia dostala od kňaza pri birmovke. Tento obraz Marekovecom z Budapešti volakto poslal nazpät v sprievode nasledujúceho listu: «Tu vám posielam pamiatku vašej prvej birmovky, druhýraz budete obozretnejšia. Sz. B.» Porto od poštovej zásielky museli zaplatiť Marekoveci, ktorí sa nazdávajú, že im obraz nie zloději poslali nazpät, ale snáď taký človek, ktorí obraz našiel, keď ho zloději odholili. Marekoveci by teraz radi vedeli, že kto a kde našiel ten obraz, lebo by takýmto spôsobom snáď aj zlodějov bolo možné najst.

Uhorský lietací stroj. O niekoľko dní v jednej sieni hotelu «Royal» v Budapešti vystavia prvý uhorský lietací stroj, ktorý Alexander Svachulay zostavil a zhotovil. Stroj Svachulayho je monoplán a váži spolu aj s motorom o 12 koňských silách asi 90 kilogramov,

čo slubuje pekné výhlady ku zdaru. Vynálezca nechá za jeden týždeň svoj lietací stroj vystavený a potom na niektorom príhodnom mieste bude robiť s nim pokusy. Na každý pád veľmi dobre by to bolo, keby sa pokusy vydarili a v svetovom závode o podmanenie povetria aj Uhorsko účasť mať mohlo. Kto si bude chcieť lietací stroj obozreť, musí platiť vstupné.

Dobrodružstvo plukovníka. Z Kattaru oznamujú, že veliteľovy 5. dragónskeho pluku, plukovníkovi barónovi Hohenhünelovi, ktorého minister vojny za predsedu kone kupujúcej komissie vymenoval, po tieto dni na hranici Čiernej Hory prihodilo sa veľmi trapné dobrodružstvo. Plukovník, ktorý sa teraz v Kattare zdržuje, po tieto dni bol na prechádzke pri černohorskej hranici a z omylu prekročil hranicu, za ktorou ešte asi 200 krokov urobil. Odrazu prikvitla ta jedna černohorská stráž ktorá plukovníkovi odobrala šablu. Na druhý deň baróna Hohenhünela odviezli do Negusa, kde mu vzali aj tobolku, v ktorej mal 2530 korún. Plukovník im na svoje čestné slovo povedal, že sa omylom dostal na černoorské územie a že aj v samom Kattare je len teraz po prvýkrát; aj to povedal ešte, že z tých peňazí, ktoré mu odobrali, 1280 korún prináleží štátnemu áraru, ostatné ale že sú jeho vlastné. Plukovníka na to odprevadili na hranicu, odkiaľ odcestoval do Kattaru.

HOSPODÁRSTVO.

Dochovávanie hydiny v Amerike.

Takých majerov na hydinu, ako v Amerike, u nás nikde nieto. Naši hospodári dochovávanie hydiny ešte vždy len za pobočnú vec pri poľnom hospodárstve považujú, kdežto v Amerike chov hydiny a dorábanie vajec je celkom osobitným zamestnaním, ktoré príležitostne teraz chceme jedno také gazdovanie s hydinou opísať. Z toho uvidia naši čitatelia, v akých veľkých rozmeroch pracujú ameríkanci.

Je to Sidnejský (štát Ohio) majer na hydinu. Tento majer pozostáva z dvoch hlavných stavieb a z viacej menších. Všetky sú z tehly stavané a škrydlicou kryté. Tieto stavania spolu stály stotisíc dollárov. Sem nepočítajúc päťdesiat (asi sto jutrový) hektárový pozemok.

**Neváhajte, keď vás hlava
bolí lež potrebujete hned**

Beretvás-pastille

ktoré za desať minút zastavia najtuhšs
migrén-hlavy bolenie. — **Cena K 1.20.**
Lekármi odporúčaný liek.

K dostaniu v každej lekarni!

Dorába Tomáš Beretvás, lekárnik Kispest. Pri 3 škatulkách
zasielka franko..

Dom na liahnutie, v ktorom sliepky na mäso odchovávajú, je na 156 m. dihy. Hlavné stavenie má podobu U a objem jeho je 275 me'rov. V pivniciach jeho je tridsať mašín na laženie kuriat postavené a do každej mašiny sa dáva tristo vajec, tak, že stále deväťtisíc vajec čaká na vyliahnutie. Mašiny sú tak postavené, že každý deň vyliahnu sa v nich kurence, každý deň dostávajú tedy tristo kureniec. Z mašiny na liahnutie príjdu kurence do osobitných chyží, kde ich chovajú, tam pre ktoré sú už tridsať dňové, tie pomocou elevátora (dvihacej mašiny) do toho veľkého stavenia, ktoré má podobu U, umiestia, a ktoré je na šesťdesať oddielov rozdelené. Tu každý deň mladé kurence o jedno oddelenie ďalej dávajú, tak, že za dva mesiace túto okružnú cestu skončia, odkiaľ ich do dvorných miestnosti prenesú. Zkadiaľ sa už potom na predaj roznášajú. V tomto stavení podoby U jesto stále dvanásťtisíc 30—90 dňových kúr. Z každých 450 vajec, ktoré bolo do mašiny na vyliahnutie vložené, priemerne 350 kusov odrastených sliepok na mäso sa na predaj odchová. Dom, v ktorom sa tieto kurence liahnu, je na 175 metrov dlhý. Prostriedkom stavenia je chodba, kde sa kurence krmia; na oboch stranách tejto chodby nachodí sa po tridsať oddelení a v každom po 50 sliepok. Týchto 3000 dobrej sorty sliepok snesie každý deň 200 tuctov vajec, ktoré vajcia sa ale odpredávajú, kdežto do mašín na liahnutie len od výborných Plymont Raks sliepok 900 vajec podkladajú. V tomto dome jesto sála, v ktorej vajcia čistia, značia a dátum na ne vytlačia, prv ako by boli preč odvozené. Sliepky ale na krdle delia a v každom najviac 50 kusov smie byť. Ponevác sú tieto krdle vždy oddelené jeden od druhého, majitelia sú vždy v stave sliepkam takú živnosť dodávať, ktorá najväčší ošoh donesie.

Minister hospodárstva v Spojených Štátov Amerických tak odborne sa stará o tieto ústavy, že dnes už v nich sliepky ročne po 200 vajec nesú, kdežto pred tým len po 40 nosily. Oddelenie krdlikov má ešte aj inú výhodu a síce, že choroba alebo akákoľvek nákaza, pomerne veľmi málo škody medzi hydinou narobí. V štáte Illinois jesto 50.000 mašín na liahnutie a v Spojených Štátoch spolu osemstokratisíc. Sú i také farmy (majer) na hydinu, ktoré majú také mašiny na liahnutie, do ktorých sa tisíc vajec zmesť a ročíte päťnásť do dvadsaťtisíc kúr vyliahnu. Ztrata je päť do dvanásť percentov. Vajcia pri pomoci elektrického svetla prezerajú. Zkúsený prezerateľ prezre a preskúma dvestopäťdesiat tuctov vajec cez deň.

Tento článok len preto prinášame, aby aj naši hospodári videli, čo sa v obore hospodárstva dá všetko vykonať, a aby sme pozornosť aj na to obrátili, aká vážna vec je dochovávanie hydiny, a že by sa pri rozumnom hospodárení dalo aj u nás všelico užitočného vykonať.

**Zadovažujte predplatiteľov pre
«Kreštan-a»!**

DOPISY.

Budapešť.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ctihodný Pán Redaktor!

Ráčte, prosím, túto zprávu o našom vinobraní uverejniť v našom «Kreštane».

Ako sa tešia slovenuki vinohradníci vinobraniam na tých krajoch, kde sa hrozno urodí, tak sa tešia aj budapešťanskí slováci vinobrannej zábave, ktorú katolícky delnícky kruh každý rok usporiada. Táto zábava aj takých ešte privádza do nášho kruhu, ktorému inak celý rok vyhýbajú. Že Pán Boh tohoto roku hojnú úrodu dal majiteľom viníc, to bolo vidieť aj na našej zábave. Všeobecná radosť, najveselejšia nálada, úplná spokojnosť panovala na celej zábave. Tak sa všetci cítili, ako keď by každý svoj sklep mal plný sudami.

Najväčšiu zásluhu okolo usporiadania zábavy má, samo sebou sa rozumie, gazda kruhu Ján *Krajčí*, ktorý s pomocou niekoľko výbornikov miestnosť najutešenejšie pripravil. Najviac mu pomáhali horlivci Michal *Krajčí* a Adolf *Rösler*. Vyslovujem im za to už tu veľký vďaka. Hostia už po štvrtej hodine začali sa schádzať. Za krátky čas miestnosť už bola plná. Hostov mohlo byť spolu dobre vyše 600. Prišiel náš predseda Dr. Ján *Wagner* aj s celou svojou rodinou, prišli naši čestní predsedovia: vp. Dr. Pavel *Žiška* kaplán svätoondrejsky a vp. Štefan *Hlavatý*.

Ďľa nášho obyčaja pán predseda dr. Ján *Wagner* primeranými slovami otvoril zábavu, povzbudzoval nás ku povďačnosti Pánu Bohu, ktorý nám a našim bratom na vidieku poskytnul hojnej úrody a prial nám veselú zábavu.

Na všeobecnú žiadosť, musel prehovoriť aj vp. Štefan *Hlavatý*. Po reči týchto začala sa zábava a síce oberanie hrozién. Rychtári boli: Matej *Vajzer* a Franc *Trnka*, podrychtári Ondrej *Klozik* a J. *Mihalovich*. Hájnici v krásnom kroji boli: Peter *Hvozka*, Gábor *Kuricz*, Lorenc *Gvott*, Ondrej *Tomko*, Ondrej *Lednický*, Ludvik *Losonezi*, Bela *Pécsi*, Ján *Hadlik*, Pavel *Rajner*, Jozef *Czaban*, Ondrej *Bariencsik*. Hajničky ešte v krásnejšom kroji byly slečny: Margita *Sviba*, Milka *Relovský*, Otila *Kristiniak*, Emilia *Knebel*, Anna *Bagyo*, Margita *Poudusa*, Paula *Iskra*, Rozalia *Kurmel*, Juliška *Csánki*, Katica *Jurkulák*, Jozefína *Plešniak*. Hlavným hajníkom, ktorý pred oberačkou aj regule prečítal bol: Jan *Sviba*. Úlohu cigaňa vyborne hral Adolf *Rösler* a poľského žida nápadne a verne predstavil Ján *Kaprál*.

Nechyboval ani civilný sobáš. Slováci sú nábožní ľudia, ti sa neuspokoja ani s tým najpeknejším civilným manželstvom, ale podľa učenia cirkvi v chráme božom vstupujú do manželstva. Tu ale husto uzavierali len civilné manželstva. Matrikári boli: Štefan *Iskra* a Vinco *Joniec*. Pri kolkárni dozor viedli: Michal *Sefranko* a Franc *Janik*. Pokladníkmi boli: Ján *Krajčí*, Ján *Mihalovich*, Anton *Braniczky* a Anton *Tomko*.

Dozor nad celou zábavou viedol náš neunavný podpredseda Ján *Janik*.

Nadplatili: vp. dr. Žiška 2, vp. Hlavatý 2, p. Tomko 3, p. Gittinger 3, p. Liha 1, p. Imriska 1, p. Jelsovsky 2 koruny. Za tieto milodary kruh aj na tomto mieste vyslovuje im svoju vďaku.

Tanečná zábava pri najveselejšej nálade trvala až do rána, keď hostia a mladíci v najprikladnejšom poriadku sa rozišli. Daj Bože, aby naši slováci nielen vtedy poznali náš Kruh, keď je tanečná zábava, ale aj inokedy ho horlive navštevovali. V Budapešti itak nemajú iného miesta, kde by sa po svojsky cítiť mohli, ako tu, teda len to si prajem a žiadam, aby členovia kruhu vždy tak spolu držali, ako pri tejto zábave.

Jeden Prítomný,

K našemu vyobrazeniu.

Nepriatelia Katolíckej ľudovej Jednoty vytrubujú v jejich novinách, že katolícky ľud len v malom počte súčasťnuje sa na shromaždeniach Jednoty. K podvráteniu tejto podľavy podávame v tomto čísle vyobrazenie ľudového shromaždenia Katolíckej Jednoty 16. augusta v obci Čhtelnice (nitr. st.) vydržiavaného. Nech z toho presvedčí sa ľud, ako naši nepriateli ľžu a pomlúvajú.

Spisy redakcii zaslané.

«Nábožné vzdychy ku sv. Jozefovi» má nápis tá modliaca knižka, ktorá teraz vyšla z pera dra Jozefa Janda Cena skvostne viazaného výtisku 2 kor. Dostať ju u dra Jozefa Janda v Nyitrapereszlyeny a u Juliusa Platzko Nagytapolcsány. Meno pôvodcu je zárukou, že tá knižka zasluži, aby si ju kúpil každý čitateľ svätého Jozefa.

Odkazy redakcie.

- F. K. K. List sme nedostali.
 J. K. Sz. Čiastočne odložili sme do budúceho čísla.
 P. S. Z. Kalendár dostanú ale len tí, čo na tento rok vyplatili členovské poplatky. Je on veľmi pekný.
 B. H. V. Sošit na september už vyšiel.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 9. októbra

Úradne značené ceny za 100 kilogramov. *Pšenica*: tiská K 28.35—29.60, stolnobelohradská K 28.15—29.30, peštianska K 28.30—29.40, banátska K 28.35—29.50. — *Raž*: prvotriedna K 19.45—19.70, druhotriedna K 19.25 do 19.35. — *Jačmeň*: prvotriedny K 14.75—15.05, druhotriedny K 14.40—14.60. — *Proso*: K —. — do —. —. — *Ovos*: prvotriedny K 15.60—16.00, druhotriedny K 15.10—15.30. — *Kukurica*: K 14.90—15.00 *Repica*: K 26.25—27.30.

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	22.20	21.80	21.40	21.00	20.60	20.10	19.10
		č.	7	7½	8		
		K	17.10	15.00	8.20		

Za 50 kilogrammov i s vrecom.

Drobné otruby: K 6.10, hrubé K 6.30.

Strova: fazuľa obyčajná biela K 22.00—22.50, fazuľa strakavá K 16.00— —. — **Hrach:** nelúpaný, čistý K 29.00—32.00, lúpaný K 45.00—54.00. — **Šošovica:** čistá K 25.00—36.00. — **Konopné semä:** K 18.00 do 19.00. — **Mak:** K 54.00—58.00. — **Rasca** (kmin): Kor. 107.00—108.—. Všetko po 100 kilogr.

Sviňská masť: budapeštianska K 180.00—181.00, vidiecka K 000.00—000.00.

Slanina: mestská 4-kusová K 156.00—157.00, 3-kusová K 158.00—159.00, vidiecka K —. —. — za 100 kilogr.

Datelinové semä: Červená datelina K —. —. — lucerna jasnozrná K —. —. — za 100 kg.

Lekvár: srbský K 40—42, bosenský K 42.00—48.00 po 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 22.50—23.00, srbské (100 kusové) K 22.50—23.00 po 50 kilogrammoch.

Spiritus: Rafinovaný odanový vo veľkom 176.00 do 176.50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden baril 48.00—49.00.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 35.50, fiumánsky White-Star (***) K 29.20 za 100 kilogr. so sudom.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 6.50—7.00, žlté K 6.80—6.80 za 100 kilov.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 82.00 do 82.50, kockový K 84.00—84.50, žltý K 82.00—82.50 za 100 kilogr.

Vajcia: prima uhorské K 90—92, od Tisy K 88—90, sedmohradské K 84—86 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2.40—2.50, k vareniu K 1.70—2.00 syr 14—20 h., všetko v kilogrammoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy krímené K 1.50—1.70 kilogr.; kurence k smaženiu a k pečeniu K 1.80—3.00, sliepky na polievku K 3.30—4.30 za jeden pár.

Najlepší český prameň k objednaníu.

Lačné perie na postel!

1 kg. sivé drápané 2 K, leďšie 2 K 40 h.; polbiele 2 K 80 h.; biele 4 K, biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg. veľmi fajne, ako snah biele, drápané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. páperie, sivé 6 K, 7 K; biele fajnové 10 K; naj-fajnejšie páperie z prs 12 K. — Pri oblednaní 5 kg. franko. —

Hotové postele z hustej tkaniny červeného, modrého, bieleho alebo žitého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá 116 cm. široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 58 cm široký, naplnený novým, sivým, veľmi trvácim perím 16 K; polpáperie 20 K; páperie 24 K. jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; podhlavky 3 K, 3 K 50 h., 4 K. Vývoz s postovon dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené.

Za nezodpovedné návrat peňazi. **S. Benisch v Deschenitz** číslo 826. Böhmerwald. Cenníky franko zdarma.

Kresťania kupujte len u kresťanov!

„Ku fabrike sukien“

Viedeň, XVI., Neulerchenfelderstrasse č. 2.

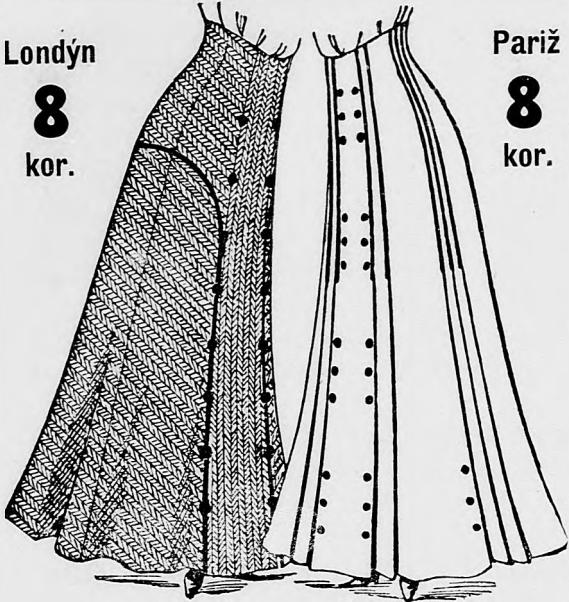
Dopisovanie v kazdej reči!

K cestovaniu a všednej potrebe elegantné blúz sukne. Pro všetky panie nevyhnutne potrebné je nosenie mider sukien.

Londýn

8

kor.

Paríž

8

kor.

Londýn 8 korún.

Táto krásna mider sukňa jemne prilieha ku drieku zvonovou podobou, svedčí o dokonalosti krajčírského umenia. Ozdobená je gombíkami a šnorami. Táto fason privádza podstatu k povodnej platnosti a čo do vystrojenia a vkusného prevedenia zodpovedá najhľadlivejším nárokom.

Ktorákoľvek týchto sukni vyhotuje sa z dobrej jakosti a podoby anglickej látky na šaty pre panie, vo zvláštne harmonických farbách ako sú sivé, olivové, zelené a drapp alebo z hladkého prima lodenu v čiernych, tmavosivých, sivých, olivozelených a tmavých farbách.

Tieže dve fasony v lepšej jakosti a vkusnejšom vystrojení, totiž z dušeskačgarnu a še viotu v povyšných farbách oddáva za ma 11 K.

Strižka objednania.

„Ku fabrike sukien“ XVI., Neulerchenfelderstrasse číslo 2.

K objednávaniu noni ino potrebné ako odovzdať túto strižku prílepiť ju nadopisovníčku alebo poslať ju nám v liste.

Prosím na níže podpísanú adresu odoslať ..... kusov sukien za cenu.....K s poštovou dobierkou, jakosť a barva látky..... zvláštne poznamenanie.....driek cm..... dĺžka sukne zpredku na bokoch.....cm. dĺžka sukne zozadku.....cm. keby.....cm. (18 cm. merané od drieku) mider.....cm.

Bydlo .....

Meno .....

Stolica, ulica, o. p. ....

Odhliadúc od dvoch vyššudovaných fasonov, všetky hladké anglické a skvostné francúzske novoty opdavame od 5 do 50 korún, lejtchž vy obrazenia podávame v cenniku, ktorý na žiadost posialano franko a zdarma.

Lacné české rie.

5 kilo : nové tmavé driapané kor 9'60, lepsié 12 kor.

Biele mäkké, jak páper 18 kor.— 24 kor.

Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zamenenie a nazpät prijati je pod touti vynimkou dovolenéjšti sa poštové útraty vynahradia. — Benedikt Sachsel, Lobes Nr. 135 (pošta Pilsen Čechy.)

Singerové

šijáce stroje ku každému cielu pri garancii. Zarovnak aj viborné mluviace stroje a dasky k dostaniu najlacnejšie u

Josefa Haban
mechanika

v Budapešti Almásky-tér 14.

Obrázkový cennik na žiadost zdarma.

Oznamy prijíma
administracia

„Krestan“

■ ■ Budapest, ■ ■
Szentkirályi-u. 28.

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

„A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete“ «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provoazovanie parcellovania a ku tomuto cielu udelovanie požíčiek. Ciele ústavu tohoto vytvárajú úžernictvo každého druhu, preto on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadost prevzeme za miernu odmenu unovania úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa prácami právnymi, mernickými a v gruntovných knihách) a k tomuto cielu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý postará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkam zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požíčku pri výhodných podmienkach, o com vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V. kerület Géza-utca 2. szám) na žiadost ochotne odosiela. — Výhody poluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovania. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osohu, kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavateľa pozbavia sa všetkých starostí parcellovania 4. Odpredavateľ naraz v jednej sume dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa popredku. — Zvláštne výhody ústavom povolenej požíčky ku parcellovaniu: 1. Prípadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požíčky povolujú sa počnúc už od 300 orún. 3. Požíčka vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie potrebná, potrebuje sa len lacné uhodnovernenie notárske. Ústav požíčku vypovedať nemôže.

llačou Stephaneuma úč. spol. v Budapešti, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.

Rušeň!

!!! S 18 prvými vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

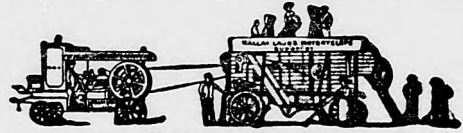
Budapest, VI., Gyár-utca 28. szám.

Odporuča najvreliej Ludvika Kállai

elektrické benzinlokomobil stroje k umlatbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jedina novota !!!

!! Najjednoduchší a najdokonalejší mlátebný stroj prítomnosti !!
Bez strojnika lahko k vedeniu bár ktorým gázdom aj medzi domami slamou krytými.

Osobytná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako:

parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku siatin adt.

Ludvika Kállai ktoré sa v našej vlasti najlepšie podavily.

Cennik s obrazmi na žiadost zdarma a franko.

Rušeň!

PODIVNE LACNÉ PLOTY!

Domáce dorooby!

Zriedkavej jakosti.

Veľmi ľahko k upotrebeniu.

Mepočetné listy uznania dokazujú patentovaného

Hungária-pletiva z drótu

nedostížiteľnú zvláštnosť.

Dörob z horgaňovaného drótu. — 'Zabarvit' netreba.

Cena štvorcovho metra od 30 hal. vyšej.

K objednanu u vylučného dorabateľa:

Alexander Haidekker

Dielňa pletiva a plotov z drótu

Budapest, VIII., Üllői-ut 48/60. sz.

Výhodná, správna a rýchla výsluha. Obrázkový cennik franko zdarma.

Pri objednavkách na naše ohlasy,
prosime odvolávať za vždy na náš
časopis.